

[Udenrigsministeren.]

og hverv sker efter forholdstal; henvisningen i den nugældende nævnslov til reglen om valg af statsrevisorer er forældet. De øvrige ændringer i forhold til den nugældende lov søger deres begrundelse i praksis. Således er antallet af nævnsmedlemmer foreslået forhøjet til 17 i overensstemmelse med sædvanlig udvalgspraksis, ligesom det gennem praksis oprettede hverv som næstformand foreslås lovfæstet. Formuleringen af § 3 tilsigter at fastslå, at regeringen ikke selv skal have adgang til, udenom formanden, at indkalde nævnet. Endelig bør det omtales, at da den gældende lovs § 5 er gået ud af brug, er forslaget til ny § 5 omarbejdet, således at man alene bevarer 6 medlemmers ret til at kræve beretning afgivet til folketinget om visse sager, for hvilke tavshedspligt ikke gælder.

Idet jeg iøvrigt henviser til bemærkningerne til lovforslaget, tillader jeg mig at anbefale lovforslaget til det høje tings velvilje.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om beskæftigelse af ufaglærte arbejdere ved arbejde, der i henhold til overenskomst, aftale eller igennem bindende coutume er forbeholdt faglærte arbejdere. [Af Henry Christensen m. fl.].

Valgt blev: *Lindberg, Ingvard Dahl, Einer-Jensen, Carl P. Jensen, Kjældgaard, Wiggo Larsen, Hans Rasmussen, Ravn, Henry Christensen, Jørgen Gram, Karlskov Jensen, Thorkil Kristensen, Sønderup, Poul Sørensen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Adolph Sørensen og Bertel Dahlgaard.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til undervisningsministeren af Erik Eriksen, Jørgen Gram, Thorkil Kristensen, Harald Nielsen, Ole Bjørn Kraft,

Aksel Møller, Reedtz-Thott og Poul Sørensen. („Hvilke oplysninger kan undervisningsministeren give tinget vedrørende fjernsynets udvikling i den nærmeste fremtid?“)

Ordføreren for forespørgerne (Ole Bjørn Kraft): Efter debatten forleden dag om radiospredning er der ikke for mig nogen grund til at give en længere begrundelse for denne forespørgsel. Når de to partier, venstre og det konservative folkeparti, har ønsket en forhandling her i tinget og ikke har villet tiltræde, at spørgsmålet om en udvidelse af fjernsynstjenesten afgøres alene ved en beslutning i finansudvalget om størrelsen af licensen for radio og fjernsyn, er sagen ganske enkel og ligetil. Det er nemlig vor opfattelse, at spørgsmål af principiel og afgørende betydning — selvom de er af bevillingsmæssig karakter og bygger på eksisterende lovgivning — må gøres til genstand for en åben debat her i tinget, så at problemerne kan blive stillet op og offentligheden få lejlighed til at høre de forskellige synspunkter fremført, inden afgørelsen træffes. Det er vort håb, at der i finansudvalget må udvikle sig en sådan praksis ved behandlingen af den slags spørgsmål, at mere faste regler kan blive resultatet. Jeg er personlig ikke fremmed for nogle af de synspunkter i denne forbindelse, som det ærede medlem hr. Rager forleden dag frematte under finanslovedebatten.

For bevillingen i den højtærede undervisningsministers indstilling til finansudvalget, aktstykke nr. 246, er der naturligvis fuld lovmæssig dækning, men der kan ikke være tvivl om, at i det øjeblik den af ministeren ønskede bevilling er givet, er der taget en beslutning, der i realiteten indfører fjernsynet i Danmark og åbner for en udvikling, om hvilken der intet nærmere står — og måske ikke kan stå — i aktstykket, men som på en række områder vil kunne få vidtrækkende konsekvenser.

Hvad der er tale om, fremgår iøvrigt med al mulig tydelighed af selve aktstykket.

[Gle Bjørn Kraft.]

Thi det siges direkte, at med denne bevilling afsluttes fjernsynets forsøgsperiode og indføres fjernsynstjenesten i Danmark. Om dette skal ske, kan der være, og har der i offentligheden været, delte meninger, og en beslutning af denne karakter bør derfor ikke træffes i finansudvalget, hvor synspunkterne i det mindste endnu ikke kommer offentligt frem på anden måde end gennem partiernes stemmeafgivning om selve bevilningerne. Denne beslutning må derfor først træffes eller forkastes, efter at folketinget, der er stedet, hvor den politiske og finansielle forhandling finder sted, har haft lejlighed til at ytre sig om sagen.

Det er dette synspunkt, som den forhandling, der i dag med den højtærede undervisningsministers tilslutning finder sted, er et udtryk for. Men denne debat bør ikke alene dreje sig om den principielle holdning til fjernsynet. For at standpunkt kan tages også til bevillingsspørgsmålet, og for at offentligheden kan få en forestilling om, hvad det er, der her påbegyndes, og hvorledes udviklingen kan tænkes at blive, må en række spørgsmål, der helt naturligt rejser sig, først søges belyst. Jeg vil da forsøge på at stille nogle af disse spørgsmål op og håber, at den højtærede undervisningsminister vil kunne give os en redegørelse for sine tanker på disse områder.

Først vil jeg gerne spørge den højtærede undervisningsminister: Hvilke forestillinger gør ministeren sig med hensyn til det omfang, fjernsynet vil få i den nærmeste fremtid? I hvilket tempo og i hvilken rækkefølge tænkes det udbygget, hvad angår anlæg af sendere og udsendelser?

Er det muligt for ministeren at give oplysninger om den danske industris mulighed for at dække behovet for apparater i den kommende tid, hvor man vel må regne med en ret stærk udvikling af fjernsynet, eller kan det forventes, at der kommer et valutaproblem i denne forbindelse eller måske det modsatte, en valutagevinst gennem eksport? Hvilket omfang mener man det investeringsproblem, som her naturligt rejser sig, vil have? Har den højtærede minister og radiatorådet under deres overvejelser og planlægning medtaget spørgsmålet om muligheden af, at farvefjernsynet kan blive til virkelighed i en

overskuelig fremtid, og de følger, det kan få for investering og anskaffelse af de apparater, der nu anvendes? Mener man, at denne mulighed endnu er så fjerntliggende, at der ikke bør tages noget hensyn til den, eller har man oplysninger om, at den er så nærliggende, at det måske ville være rimeligt at vente og se tiden lidt an, inden man placerede betydelige private og offentlige midler i apparater, som måske meget hurtigt ville være forældede? Venter den højtærede minister, at fjernsynet efter at have modtaget økonomisk støtte i starten, som der her er tale om, hurtigt vil komme til at hvile i sig selv? Er der taget noget standpunkt til, om avertering kan finde sted i fjernsynet?

Ja, det er nogle af de spørgsmål, som helt naturligt rejser sig i denne forbindelse, og som det er rimeligt i det mindste at få belyst og nå til en klarlæggelse af ved en forhandling, inden man tager stilling til selve det bevillingsspørgsmål, som foreligger. Jeg har rejst disse spørgsmål som en motivering for nødvendigheden af forespørgslen, og jeg beder ministeren besvare dem, forsåvidt det er muligt. Jeg forstår vel — og ministeren skal ikke høre eet ondt ord fra mig derom — at nogle af dem kun kan besvares med alt muligt forbehold.

Jeg har ikke fremført disse spørgsmål for at rejse nogen modstand mod fjernsynstjenestens indførelse. Mit parti er tilhænger af at afslutte forsøgsperioden nu. Vi er det af mange grunde, også af nationalpolitiske grunde, som forleden dag blev nævnt under debatten, men vi bør ikke træffe en sådan afgørelse, uden at offentligheden og vi har dannet os et så klart billede af beslutningens følger og rækkevidde som muligt. Jeg takker den højtærede undervisningsminister for redbonhed til at besvare vor forespørgsel, og jeg håber på, at den vil give anledning til en oplysende debat.

Undervisningsministeren (Bomholt): I finansudvalget findes en indstilling om forhøjelse af høreradiolicensen fra 15 til 20 kr. og om fastsættelse af fjernsynslicensen til 50 kr. Forhøjelse af høreradiolicensen er delvis motiveret med etableringsudgifter vedrørende fjernsynet, og det er denne del af andragendet, ikke andragendet som hel-

[Undervisningsministeren.]

hed, som den ærede ordfører for forespørgerne har ønsket nærmere oplyst. Jeg skal da søge at give en såvidt muligt sammenhængende redegørelse for fjernsynets udvikling i den nærmest kommende tid, idet jeg takker for den mulighed, der her gives. Jeg forudskikker den bemærkning, at indstillingen er baseret på en enstemmig vedtagelse i radiorådet, og at den redegørelse, jeg her giver, bygger på oplysninger, som dels er baseret på egne erfaringer, dels er hentet fra statsradiofonien.

Fjernsynet er indført i Danmark for godt 2 år siden, omend under den såkaldte forsøgsform, som den ærede ordfører for forespørgerne bemærkede, og der er ingen vej tilbage nu. Man kan diskutere, i hvilket tempo fjernsynet skal gå frem, men det kan ikke standses. Det er også det indtryk, jeg har modtaget gennem forhandling med den foregående regering. Ingen ønsker at standse fjernsynet; spørgsmålet er, i hvilket tempo det skal gå frem. Bortset fra England og USA, hvor fjernsynet allerede er meget udbredt, er situationen overalt den samme: fjernsynet er etableret eller ved at blive det.

Det danske fjernsyn har som sagt været i gang i godt 2 år, men de midler, der har været til rådighed, såvel stations- som programmæssigt, har været så beskedne, at der ikke har været nogen rigtig mulighed for at få vækst i fjernsynsmottagernes antal; det går for langsomt. Vi opererer i øjeblikket med ca. 900 licensbetalere, og såfremt vi lader fjernsynet køre, som det er i dag, opnår vi blot at sende ca. 1 mill. kr. ud i luften hvert år.

For det første er senderen i København af utilstrækkelig styrke. Den dækker ikke hele byen på tilfredsstillende måde. At der er fjernsynsapparater i en afstand af 40 km fra København, skal man ikke lade sig narre af; for at få en tilfredsstillende modtagelse i den afstand skal man have en meget dyr modtager og et stort og dyrt antenneanlæg, og boligen skal ligge højt i landskabet. Det, der skal opnås, er, at sendestationens styrke bliver så stor i København og ligger i en så rimelig afstand fra denne storby, at man kan klare sig med den billigste modtager, hvis pris for øjeblikket er ca. 1.700 kr., hvoraf statsafgiften er

255 kr.; prisen uden statsafgift skulle altså være 1.445 kr.

Også de 1.700 kr. er for stort et beløb, hvis vi vedblivende skal nøjes med 3 udsendelsestimer pr. uge; udbud og betaling står ikke i et rimeligt forhold. Fjernsynet må bringes ud af dødvandet; der må gøres en indsats for at udvide modtagerkredsen på rimelig måde, og programmerne må da udvides betydeligt i timetal og ikke mindst forbedres i kvalitet. Det må erkendes, at der også under de nuværende forhold har været adskillige programmer af stor interesse. Jeg har fjernsyn installeret i Roskilde og har glædet mig over mange aldeles fortrinlige udsendelser. Men disse programmer er ikke nok til at fremskaffe nogen egentlig vækst i fjernsynsmottagernes antal. Hvad bør der da gøres?

Som jeg har nævnt, kan tempoet for fjernsynets fremadskriden diskuteres. Radiorådet har beskæftiget sig indgående med problemet, og efter konference med generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet er man kommet til det resultat, som jeg for min part tiltræder, at man i denne omgang foreslår følgende forbedring af selve sender-siden:

For det første: der oprettes en ny fjernsynssender i København; senderen skal have en energi på 3 kWh. Den tænkes placeret udenfor den indre by, idet modtagerforholdene i nærheden af en så kraftig sender er ret vanskelige. På det sted, hvor senderen skal ligge, opføres en antennemast på ca. 150 m. Med en sådan sender vil der være god modtagning i København, ligesom fjernseere i Roskilde, Køge, Hillerød og antagelig også i Helsingør i de allerfleste tilfælde vil have tilfredsstillende modtagerforhold. Frit beliggende landdistrikter i indtil 50 kms afstand fra senderen vil ligeledes være effektivt dækket, og der er intet til hinder for, at man kan se indenfor en noget større radius, end der her er tale om. Etableringsudgifterne er anslået til 1.700.000 kr.

For det andet: for også at drage andre landsdele med ind i fjernsynsområdet foreslås oprettet en 1 kWh fjernsynssender ved Aarhus. En sådan sender vil få en rækkevidde på 30—50 km, hvilket vil sige, at foruden selve Aarhus vil Randers, Viborg, Silkeborg og Horsens, altså en meget tæt be-

[Undervisningsministeren.]

folket del af Østjylland, være dækket. Som det fremgik af radiodebatten i folketinget forleden, er der stillet forslag om etablering af en FM-sender ved Aarhus. Fjernsynssenderen vil kunne benytte samme mast som FM-senderen og vil derfor kunne etableres for ca. 550 000 kr.

For det tredje: den nuværende fjernsynssender i København — den, der sidder på radiohuset — flyttes til Odense og installeres midlertidigt på en bygning i selve byområdet. Denne sender vil kunne sikre god modtagelse overalt i Odense, og flytning og etablering m. m. kan gøres for ca. 135 000 kr.

Hvor længe vil det vare, inden disse sendere er etableret? 1—2 år, og den samlede udgift er som nævnt 2 385 000 kr.

Det er naturligvis ikke tilstrækkeligt at have disse 3 sendere. Der må også etableres en forbindelse mellem dem, således at programmerne kan overføres fra den ene sender til den anden. Det vil derfor være nødvendigt at etablere en radiokæde med relæstationer ved Roskilde, ved Skamlebæk og på Samsø.

En sådan relækæde skal imidlertid ikke anvendes alene til fjernsyn, men i høj grad også til radiotelefon og radiotelegrafi, hvorfor generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet vil søge den fornødne bevilling til at etablere en sådan relækæde, som jo i virkeligheden svarer til kabelforbindelserne mellem de almindelige radiofonistationer. Statsradiofonien skal for den tid, hvori denne relækæde benyttes til fjernsyn, svare en lejeafgift på samme måde, som man gør det for kablerne mellem de almindelige radiofonistationer. En sådan relækæde vil det koste 3 250 000 kr. at etablere.

Forslaget om de tre fjernsynsstationer er jo imidlertid kun et skridt på vejen mod det endelige mål: dækning af hele landet med fjernsyn. Dette mål må vi fastholde og realisere så hurtigt, som de økonomiske kræfter tillader det. Det må være tilladt at sige, at man ved etablering af de tre fjernsynsstationer når et godt stykke vej frem, idet de jo er placeret i meget tæt befolkede områder.

Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet har givet os visse oplysninger om, at de tre sendere tilsammen vil give effektiv fjernsynsdækning for halvdelen af Dan-

marks befolkning — og det vil jeg gerne sætte en streg under.

Det er klart, at det vil have betydelig interesse at se på omkostningerne ved en dækning af hele landet med fjernsyn, idet en sådan jo selvfølgelig må komme.

Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet har udarbejdet en plan og oplyser følgende: udover de nu foreslåede sendere i København og Aarhus — Odense må vi herse bort fra, da det er en lille, midlertidig sender — vil det for at dække landet være nødvendigt at etablere storsendere i Næstved og Skive med relæstation i Aalborg, i Sønderjylland og på Fyn — ialt 5 sendere. Det vil koste 5 215 000 kr. at etablere disse sendere; og de dertil hørende relækæder, som bekostes af post- og telegrafvæsenet, vil koste 4 750 000 kr. Den samlede udgift til landets dækning udgør således 7 600 000 kr. for stationerne og 8 mill. kr. for relækæderne, ialt 15,6 mill. kr.; men jeg må her påny gøre opmærksom på, at relækæderne i høj grad skal benyttes til almindelig radiotelefon og -telegrafi og kun i ret ringe udstrækning til fjernsynet og derfor kun kan belaste dette i forhold til benyttelsen.

Yderligere bemærkes, at Bornholm ikke er med i planerne, idet man endnu ikke har midler til at sende programstoffet derover.

Vi kommer derefter til programsiden. Som allerede nævnt sendes der i øjeblikket 3 timer om ugen, og dette er absolut ikke tilstrækkelig tillokkende for anskaffelse af fjernsynsmodtagere. Der må gøres en indsats her dels for at udvide antallet af sendetimer, dels for at forbedre de nuværende programmer. Radiorådet har i så henseende foreslået følgende: fjernsynsprogrammernes kvalitet må forbedres i overensstemmelse med den udvikling, som i andre lande har fundet sted.

Eksempelvis kan anføres, at det danske fjernsyn på grund af studieforhold m. m. har været henvist til at sende relativt få dramatiske arbejder, skønt erfaringerne alle steder viser, at just dette programstof er noget af det mest påskønnede. De dramatiske arbejder, vi har udsendt, har i kraft af forholdenes natur været små enaktere, oftest kun med 2 personer, fordi det lille studie ikke giver mulighed for dekorationsskifte og for større personudfoldelse — det er jo ikke engang så stort som læse-

[Undervisningsministeren.]

værelset her ved siden af tinget. Et sådant forhold må naturligvis ændres.

Et andet meget påskønnet programstof er reportager, og især direkte reportager fra aktuelle begivenheder; men fjernsynet råder ikke over nogen fjernsynsreportagevogn; der kan kun udsendes fra studiet — og også dette savn bør naturligvis afhjælpes.

Radorådet tænker sig i denne omgang at udvide de ugentlige udsendelsesaftener fra 3 til 7, altså udsendelser 1 time hver aften — mindre synes jeg ikke det kan være — samt indføre en børnetime fredag kl. 17—18. Dertil kommer så direkte reportager fra aktuelle begivenheder, og de må jo lægges ind på de tider, hvor de foregår, direkte ud til seerne.

En sådan forbedring af programtjenesten vil medføre betydelige udgifter, dels til investeringer, dels til medvirkende kunstnere m. fl. samt til den nødvendige forøgelse af fjernsynsstaben. Det vil således bl. a. være nødvendigt at anskaffe det omtalte reportageudstyr, filmudstyr og meget andet.

Af investeringer er der tale om følgende. For det første: de nuværende programmets ajourføring og kvalitative forbedringer kræver anskaffelse af filmsudstyr, kameraer, udbygning af studie m. v. Disse anskaffelser er anslået til 652 000 kr. For det andet: reportageudstyr med vogn, sender, kameraer og andet tilbehør er anslået til 1 755 000 kr. Det skulle give en investering på ialt 2 407 000 kr.

Dette var investeringerne, som den ærede ordfører for forespørgerne spurgte mig om. Vi kommer så til driften.

Som allerede nævnt må det anses for uomgængelig nødvendigt at indføre en række forbedringer i og en udvidelse af driften. Vi anvender i øjeblikket ca. 900 000 kr. pr. år, og et i overensstemmelse med udvidelse og forbedringer opstillet budget for 1 år ser således ud: den tekniske drift i radiohuset med modernisering, filmsgruppe og reportageudstyr: 402 000 kr., udgifter til personale, herunder filmsgruppe og reportageudstyr: 706 400 kr., udsendelser: 1 302 600 kr., generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenets udgifter ved drift af sendestationerne og radiolienks: 521 000 kr., renter: 120 000 kr., og afskrivning fra 1. prøve-

år: 43 000 kr. Det giver ialt et beløb på 3 095 000 kr.

Her er altså blot tale om det første fjernsynsår efter udvidelsen, når man kan beregne året fra først til sidst, og efter at de nye stationer er kommet i gang. Men, vil man så spørge, hvorledes vil fremtiden forme sig?

Det er naturligvis meget svært at være spåmand; men vi mener at turde foretage en sammenligning med England, og det kan tilføjes, at en række andre lande, som har indført eller som overvejer at indføre fjernsyn, har opstillet sandsynlighedskurver svarende til udviklingen i England — det er så at sige blevet et mødeland. Dette gælder således Holland, Tyskland, Norge og Sverige, som oven i købet gennemgående er mere optimistiske end vi.

Jeg må i denne forbindelse gøre opmærksom på, at den engelske kurve tager sit udgangspunkt i 1946, hvor fjernsynet ikke som i dag var internationalt placeret som et fast led i dagliglivet, og man må forvente en hurtigere udvikling i dag, i 1953, end i 1946, hvor mange stod usikkert overfor den nye foretælse.

Ved at benytte den engelske kurve, omregnet efter vore forhold, får vi for Danmarks vedkommende følgende opstilling — og jeg beder om tilgivelse for, at jeg nævner disse tal; de egner sig strengt taget hverken for talerstolen eller for folketingsstunden, men de er nødvendige. Det første år skulle give 3 600 licenser og indbringe 180 000 kr. Derefter er tallene følgende:

2. år	9 450 licenser	472 500 kr.
3. år	22 500 —	1 125 000 kr.
4. år	54 000 —	2 700 000 kr.
5. år	103 500 —	5 175 000 kr.
6. år	148 500 —	7 425 000 kr.
7. år	207 000 —	10 350 000 kr.
8. år	261 000 —	13 050 000 kr.
9. år	315 000 —	15 750 000 kr.
10. år	355 000 —	17 750 000 kr.

Der er måske adskillige, der vil tvivle på denne udvikling, men man tør måske minde om, at der heller ikke var mange, der i sin tid troede på, at den almindelige radio ville få den udvikling, den har fået.

Såfremt opstillingen holder, vil der allerede det 5. år kunne være et sådant driftsoverskud, at man kan begynde at afbetale

[Undervisningsministeren.]

på de af radiospredningsfonden ydede lån, medmindre man inden den tid vil forøge antallet af sendestationer og yderligere udvide udsendelserne.

At programmerne må udvides, er givet, men man er jo selv herre over, hvornår og i hvilket omfang. Under alle omstændigheder kan vi vist være enige om, at fjernsynet, her i landet aldrig vil få udsendelser i et omfang som den almindelige radio. Højden må vel blive udsendelse i et par timer hver aften. Der er, stadig med ovenstående skema som grundlag, udarbejdet en oversigt over, hvor meget fjernsynet vil komme til at skyldes radiospredningsfonden, indtil ordningen balancerer. Det er stadig forudsat, at der ikke forinden kommer yderligere udvidelse af stationerne og af udsendelserne.

Indtil 1. oktober 1953 er der udlånt til fjernsynet 1 400 000 kr.; i fjernsynsåret 1953—54 — fjernsynsåret begynder 1. oktober — et udlån på 4 775 000 kr.; 1954—55 3 761 000 kr.; 1955—56 3 733 000 kr.; 1956—57 918 000 kr. — det giver ialt 14 587 000 kr. Dette beløb er inklusive renter, som udgør 1 547 000 kr.

Når det andet og det tredje år udviser så forholdsvis store lån, skyldes det, at de projekterede stationer bliver færdige i denne periode, ligesom den tekniske drift af disse stationer jo kommer til.

Hvis skemaet iøvrigt holder, skulle man i løbet af det ottende år kunne have tilbagebetalt radiospredningsfonden alle de ydede lån plus renter.

Til slut vil jeg gerne nævne følgende. I radiospredningslovens § 1 hedder det — jeg anmoder den højtærede formand om tilladelse til et citat —:

„Ministeren for offentlige arbejder bemyndiges til efter aftale med undervisningsministeren at oprette og drive de for statens radiospredning (statsradiofonien) fornødne radiofonistationer samt til forskudsvis at afholde de dermed forbundne udgifter. De i så henseende nødvendige beløb bevilges på de årlige finanslove.“

I samme lovs § 2 hedder det om radioafgiften, hvad jeg beder ærede medlemmer lægge mærke til:

„Afgifterne skal have en sådan størrelse,

at der derved bliver dækning for alle statsradiofoniens udgifter samt for forrentning og amortisation af statskassens udlæg i henhold til § 1.“

Nu har situationen hidtil været den, at statsradiofonien har været i stand til straks at udbetale beløbet for nye stationer; men i den situation, som opstår, såfremt fjernsynsordningen gennemføres, og såfremt det vedtages at bygge en række FM-stationer, må det vel være det naturligste og det rimeligste at anvende den hjemmel, som findes i loven, således at post- og telegrafvæsenet optager udgiften til senderne på sit budget, og at statsradiofonien refunderer forrentning og amortisation.

Den ærede ordfører for forspørgerne vil se, at her findes nøglen til den kommende økonomiske finansieringsplan. Låntagningen henhører ikke under mit ministerium, men under ministeriet for offentlige arbejder. Dette ministerium er repræsenteret i statsradiofoniens økonomiudvalg ved en af sine højeste embedsmænd, cheffingenør N. E. Holmblad. Samarbejdet om de tekniske udvidelser og forbedringer, hørende under post- og telegrafvæsenet, har hidtil formet sig på bedste måde. Jeg har i min radioformandsperiode sammen med cheffingenør N. E. Holmblad været medvirkende til en omfattende rationalisering af forholdet mellem de to institutioner. Det ligger i sagens natur, at jeg ikke kan sige ret meget konkret om de fremtidige låne- og afdragsordninger, om dem skal der jo forhandles, men de kan jo forme sig på en sådan måde, at det økonomiske pres lettes og vi med større hurtighed kan realisere fjernsynsplanens anden etape. Der er kun een ting, man her kan være sikker på, og det er, at det store økonomiske mellemværende vil blive løst i fordragelighed og på en måde, som også statsradiofonien kan være tjent med, thi således er det hidtil altid under alle forhold gået.

I den sidste ende bliver resultatet af låneordningen naturligvis det samme, men da der som sagt i de første år skal lånes betydelige beløb til fjernsynet, vil en sådan ordning i disse første år være en lettelse for statsradiofonien.

Personligt lægger jeg megen vægt på, at fjernsynet gradvis udvikler sig indenfor radiofoniens hidtidige rammer, således at

[Undervisningsministeren.]

den store administrative indsigt, der findes i radioens embedsstab, kommer fjernsynet tilgode. Udenforstående har måske vanskeligt ved at forestille sig, hvad der i virkeligheden her kræves af indsigt på for eksempel et område som kunstner- og forfatterretten og alle deraf flydende betydelige økonomiske konsekvenser. Og det er særlig betryggende at vide, at direktør F. E. Jensen, der var med til at organisere dansk radio, også kan påtage sig den tilsvarende store opgave at organisere fjernsynet og at holde det inde under budgettets tugt. Det vil være vanskeligt i vor generation at finde en økonomisk og administrativ organisator af større kapacitet.

Til slut nogle bemærkninger om farvefjernsynet.

Fra forskellig side har man rejst det spørgsmål, hvorvidt det er rigtigt at udbygge det sort-hvide fjernsyn, samtidig med at man så småt begynder at indføre farvefjernsyn i USA.

Af en rapport af 15. november i år fra den europæiske radiounion, som Danmark er tilsluttet, fremgår det, at farvetelevision vel er udført videnskabeligt og teknisk, men at det industrielt og ikke mindst økonomisk endnu byder på store vanskeligheder. Modtagerne vil i begyndelsen koste 6 000—7 000 kr., og de er så komplicerede, at de er vanskelige at betjene og kræver megen service. Selve billedrøret, der er ret lille, koster 1 100—1 200 kr., selvfølgelig vil massefabrikation og videre udvikling sænke disse priser, men man må dog regne med det dobbelte af prisen på almindelige fjernsynsmottagere.

På sendersiden er de økonomiske problemer endnu større. Kameraerne er meget kostbare og u håndterlige, og en kamera kanal koster 6—7 gange den tilsvarende i almindeligt fjernsyn eller 6 000—7 000 kr. De tekniske driftsomkostninger regner man fremover 2—3 gange højere.

Disse forhold vil bevirke, at det kun bliver de centrale stationer, der betjener de store kyst til kyst networks i USA, som får råd til at anvende farvefjernsyn i deres studieudsendelser. De mindre stationer må fortsætte som hidtil, og de store stationer må gøre det samme for alle udendørs

transmissioner, hvor det nye system med farver har vist sig at være uegnet.

Selve sendestationerne kan ombygges til brug for farveudsendelser for ca. 350 000 kr. hver. For et større network, hvor udgifterne til det kostbare studieudstyr kan fordeles over mange sendere, bliver overgangen altså nogenlunde overkommelig.

Man regner dog med de tre første år at begrænse indførelsen af farvetelevisionen til nogle enkelte stater, så den endelige udvikling ligger år frem selv i USA. Den sidste rapport, som vi har modtaget fra BBC, går ud på, at man der ikke i den første årrække venter farvetelevision.

For et land som Danmark, der er underkastet stramme økonomiske hensyn ved finansieringen af sit fjernsyn, vil en overgang til farvetelevision for en lang årrække være utænkelig alene af økonomiske grunde. Selvfølgelig er der en teoretisk mulighed for kommende forenklinger af det nu så komplicerede system, og engang vil vel farvefjernsynet også blive overkommeligt for mindre lande. For til den tid at lette overgangen er det sat som en klar international betingelse for godkendelse af et farvefjernsynssystem, og det vil jeg også gerne sætte en streg under, at farveudsendelserne uden videre skal kunne modtages som sort-hvide billeder på almindelige fjernsynsmottagere. Det vil da stå fjernseeren frit for at gå over til farvemodtagning, når han måtte få økonomiske muligheder for at udskifte sin mottager.

Den ærede ordfører for forespørgerne spurgte mig om endnu en ting, nemlig om den danske industris mulighed for at dække området. Jeg ville tro, at denne mulighed er god. Jeg har ikke ønsket at gøre spørgsmålet om den danske industris stilling til noget centralt, da jeg mener, at andre hensyn må være stærkere fremtrædende, men naturligvis må man også tage hensynet til dansk industri og dens beskæftigelsesmuligheder i betragtning. Er det ikke således, at vi her i landet i særlig grad kan gøre os gældende ved den slags varer, hvor kvalitetsspørgsmålet er af betydning? Det vil jeg tro. Allerede nu er der en stor eksport af fjernsynsmateriel, og det er givet, at et udvidet dansk marked vil give yderligere basis for en eksport af fjernsynsmateriel og

[Undervisningsministeren.]

-artikler, og jeg tror, det ville være en fremsynet og klog handling; dersom Danmark inden længe lagde sig i spidsen for de nordiske lande.

Ordføreren for forespørgerne (Ole Bjørn Kraft): Må jeg takke den højtærede undervisningsminister for denne meget fyldige og interessante redegørelse. Jeg tror, at alene det, at denne redegørelse nu foreligger for tinget og offentligheden, viser, at der var god begrundelse for vort ønske om at få denne debat. Jeg tror, den har belyst en række problemer, som man har stået tøvende overfor og spurgt om løsning på, og vi har i stor udstrækning fået svar herpå. På den anden side vil jeg gerne tilføje, at jeg synes, denne redegørelse er en nøjere undersøgelse og overvejelse værd.

Jeg er enig med den højtærede undervisningsminister i, at der ikke er nogen vej tilbage, således som udviklingen har været. Vi har været igennem den periode, hvor eksperimenterne fandt sted, og der må nu træffes beslutning om udvidelse af fjernsynstjenesten her i landet. Vi kan ikke fortsætte som hidtil, hvis vi skal gøre os noget håb om at følge med i den udvikling, som foregår overalt.

Der er i øjeblikket et sådant misforhold imellem anskaffelsespris for modtagerskærm og det, fjernsynstjenesten er i stand til at yde, at man må gå det næste skridt frem, som der nu foreligger forslag om. Skal der tilvejebringes en vækst, der kan skabe den økonomiske basis for fjernsynstjenesten, må der være bedre programmer, og så må der være helt andre muligheder for modtagelsen, end der er i øjeblikket. Ministeren redegjorde for, hvad der først skulle ske, og derved fik vi klarhed over, hvor stor en del af befolkningen, der efter gennemførelsen af dette program ville være i stand til at se fjernsynet, og såvidt jeg forstod ministeren, vil det sige halvdelen af landets befolkning, når nu, foruden København, Aarhus og Odense bliver udrustet med sendere, hvilket vil ske i løbet af et eller to år.

Derefter kom ministeren ind på spørgsmålet om en nærmere plan for den videre udvikling og meddelte, som allerede nævnt under radiospredningsdebatten, at det næste skridt skulle være anlæg af sendere

i Næstved, Skive og Sønderjylland; under radiospredningsdebatten forleden nævnte ministeren også Aabenraa. Jeg er enig med ministeren, når han under sin tale forleden dag tillagde det nationalpolitiske hensyn stor vægt — jeg tror endogså, ministeren gik så vidt, at han sagde, at det var det nationalpolitiske hensyn, der havde været afgørende for ham, når han nu fremsatte forslag om en udvidelse af fjernsynet. Det er i hvert fald rimeligt, at befolkningen i grænseegnene får lige adgang til at se dansk og tysk fjernsyn. Under alle omstændigheder bør situationen ikke være den, at de kun kan se tysk fjernsyn. Jeg sporede imidlertid en vis ængstelse forleden i den højtærede undervisningsministers udtalelse, da han gav en skildring af, hvorledes de unge danske nu samledes foran billedskærmene for at se den tyske udsendelse og for at forstå den gav sig til at lære tysk. Jeg ved vel, at fjernsynet kan have en stærk propagandamæssig indflydelse, men jeg tror nu ikke, den vil have nogen mulighed for at ændre den nationale indstilling i vort grænseland, og der sker ikke nogen ulykke ved, at nogen lærer tysk, hverken i Sønderjylland eller andre steder. Det er rigtigt, og jeg vil gerne understrege det, når undervisningsministeren fremhævede, at de ikke skulle være henvist til alene at „kigge tysk“, og jeg vil gerne med den højtærede formands tilladelse citere, hvad den højtærede minister — meget patetisk — sagde i fortsættelse af den redegørelse, han her havde givet; det står i tidenden sp. 1447:

„Bør vi ikke nu tænke os om? Skal Danmark altid komme for sent?“

Jeg må sige, at jeg er en lille smule forbavset, når jeg efter at have hørt ministerens udtalelse, som jeg lige har citeret, hører, at Sønderjylland ikke er med i den første udvikling. Jeg synes ikke, der er nogen rigtig sammenhæng mellem ministerens patetiske udbrud og den tanke, at udviklingen i Sønderjylland, hvor de unge altså nu samler sig om skærmene for at se de tyske udsendelser og søger at lære tysk, først skal finde sted om en årrække. Når ministeren siger, at det nationalpolitiske hensyn er så tungtvejende for ham, vil jeg tro, at vi bør overveje muligheden for ikke at lade Sønderjylland komme i anden række. Det nationalpolitiske hensyn kan jo nemlig

[Ole Bjørn Kraft.]

ikke gøre sig meget gældende i København, Aarhus og Odense. Er der ikke nogen mulighed for at ændre rækkefølgen eller måske, hvad der under alle omstændigheder vil være mest tilfredsstillende, søge at gøre udviklingen samtidig, således at Sønderjylland, hvad jeg lægger vægt på, som ministeren gør det, ikke kommer i anden række.

Jeg vil gerne takke den højtærede minister for den skildring, han gav af, hvorledes fremtiden vil komme til at forme sig. Jeg tvivler ikke på, at får man en tilfredsstillende udvikling af programmerne, og bliver det muligt ved masseproduktion at gøre modtagerapparaterne billigere, vil den linie, som ministeren tegnede for os, utvivlsomt komme til at holde stik. Jeg tror, at der ligger en meget stor udvikling foran os. Der er ikke spor af grund til at tro, at fjernsynsudviklingen i Danmark skulle blive en anden, end den har været de steder, hvor man har givet den den virkelige programmæssige baggrund.

Jeg er også enig med den højtærede minister i, at fjernsynet bør udvikles indenfor radiofoniens rammer, hvor man har den store erfaring og har opbygget det store administrationsapparat. Jeg tror ikke, der herom kan være megen uenighed. Så må man til sin tid overveje, hvorledes de kiggerinteresser, som her vil opstå, kan varetages; men det kan vi drøfte, når vi drøfter vort forslag om radiospredningsloven.

Jeg er derimod ikke så helt sikker på, at ministeren har ret, når farvefjernsynet skydes ud i en fjern fremtid. Det er rigtigt, at det befinder sig i høj grad på eksperimentets stade i øjeblikket, at apparaterne er meget dyre og vanskelige at betjene, og at udsendelserne er både kostbare og vanskelige. Men det er jo det typiske billede af en start. På akkurat samme måde forholdt det sig med radioen; der var den samme tvivl om, hvor hurtigt det ville gå, men når først den tekniske udvikling er nået så langt, som den faktisk er nået her, så tror jeg, man ikke skal blive overrasket,

hvis der pludselig finder et spring sted i udviklingen, som fjerner de vanskeligheder, der nu er tilstede. Derfor synes jeg, det var rigtigt at rejse spørgsmålet om farvefjernsynet i forbindelse med, at vi nu går til at indføre det sorthvide fjernsyn, men jeg må sige, at ministerens udtalelse om, at det ligefrem er en betingelse for farvefjernsynet, at udsendelserne skal kunne optages på den sort-hvide modtagerskærm, i nogen måde beroligede mig. Det vil altså sige, at så kan også kiggere, som har apparater til modtagelse af sort-hvidt fjernsyn, nyde godt af farveudsendelser; selvom de ikke kan se farverne, kan de, uden at der sker store tilbageskridt for dem, følge med i også disse udsendelser.

Jeg vil altså på dette stade af forhandlingerne takke ministeren for redegørelsen. Jeg synes, den har belyst sagen på mange måder, selvom der endnu kan være spørgsmål tilbage. Det er jo muligt, at man må finde en vej for en videre overvejelse af tingene.

Nina Andersen: Hver gang der opstår nye muligheder for meddelelse menneskene imellem, og navnlig når de muligheder, der viser sig, er tekniske og af en sådan art, som vi her taler om, rejser der sig problemet om, hvorvidt det er et onde eller et gode. Det skete ved bogtrykkerkunstens opfindelse, ved telefonen, ved radioen og nu altså også ved fjernsynet. Det kan være et spørgsmål, hvorvidt en forsamling som denne har den moralske ret til at vurdere, om det er et onde eller et gode. Derimod har vi vel nok en ret til at vurdere, hvorvidt man vil fremme en sådan udvikling, eller man ikke vil fremme den. Det er mit partis opfattelse, at her, hvor det drejer sig om fjernsynet, vil det ikke være rigtigt at stoppe udviklingen. Vi kunne forøvrigt heller ikke. Hvis vi stiller det tankeeksperiment op, at vi ville gøre det her i landet, så ved vi, at vi ville kun kunne stoppe udviklingen, forsåvidt angår det danske initiativ, medens man både fra Rügen, Flensborg og Malmö

[Nina Andersen.]

ville kunne nå ind over vore grænser. Da man må gå ud fra, at vi i hvert fald ikke ville kunne lave indførselsforbud mod fjernsynsapparater, ville det altså sige, at de, som var i stand til at købe enten de dyrt fremstillede danske apparater eller importerede apparater, ville være de eneste, som kunne benytte sig af fjernsynet. Det ville med andre ord blive et velhavermonopol.

Vi fra vor side er af den opfattelse, at man bør have et dansk fjernsyn, og at dette må bringes ud over forsøgsstadiet, som der også er givet udtryk for her i dag. Det giver en mulighed for to ting. For det første giver det mulighed for, at man har indflydelse på udsendelsernes art og karakter. Vi har ved radioudsendelserne set, hvordan en lykkelig forening af et privat initiativ og et vist offentligt initiativ kan give en god udsendelsesrække, varieret, genstand for kritik, som den naturligvis må være, og på samme måde vil man ved at følge den samme retningslinie kunne finde frem til en god praksis i fjernsynsudsendelserne. Det andet, man vil kunne opnå, er, at man vil kunne billigere fjernsynsapparaterne. Det er utvivlsomt, at en forøgelse i fremstillingen af fjernsynsapparater også vil kunne bringe dem ned på en billigere pris. Hver gang man snakker om disse dyre nye apparater, kommer jeg altid til at tænke på støvsugerne. Da jeg var barn, var en støvsuger noget, som var sjældent, og som kun folk med mange penge havde; det var måske også kun folk med mange penge, der havde brug for dem, for det var dør, tæpperne og de polstrede møbler fandtes. Der er imidlertid sket den udvikling på grund af det stigende leveniveau, at dels er der kommet polstrede møbler og tæpper også i en række arbejderhjem, og dels har disse ganske almindelige og ikke særlig velbeslåede hjem også været i stand til at skaffe sig støvsugere.

Man ser altså, at det stigende leveniveau og den tekniske udvikling giver mulighed for anskaffelse af ting, som man til at begynde med ikke har regnet med at det var muligt for et bredere publikum at få, og det samme vil sikkert også vise sig med fjernsynet.

Disse ord skulle give udtryk for, at vi fra vor side er enige i, at man imødekommer de

forslag, der foreligger om en licensforhøjelse, bl. a. fordi det er en betingelse, at den del af licensforhøjelsen, som anvendes til udlån til fjernsynet, bliver tilbagebetalt til radioen, således at man ikke kan sige, at radiolytterne har skullet betale til et fjernsyn, som de eventuelt ikke får nogen for-nøjelse af.

Der er en enkelt ting, jeg endnu ønsker at sige et par ord om, og det er det spørgsmål, der blev rejst om avertering i fjernsynet. Det er min opfattelse, som jeg også har givet udtryk for i radiatorådet, og som jeg ved at mit parti er enig i, at man ikke bør have avertering i fjernsynet. I det øjeblik man har en sådan avertering, er et fjernsyn ikke frit, og skal vi have en god udvikling af fjernsynet her i landet, bør det være et frit fjernsyn. Jeg synes derfor, at man må tage den principielle stilling, at avertering ikke skal kunne finde sted i fjernsynet.

Harald Nielsen: Også jeg kan takke den højtærede undervisningsminister for hans redegørelse, omend jeg nok kunne have ønsket, at den på enkelte punkter havde været noget udførligere; den besvarede i hvert tilfælde ikke alt det, som jeg kunne have ønsket besvaret. Fra venstres side er vi ganske klar over, at vi også på fjernsynets område må følge med herhjemme. Det er fuldstændig rigtigt, som også det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft sagde, at vi er i en udvikling, som naturligvis ikke lader sig standse, ligesom vi er klar over, at fjernsynet, rigtigt brugt, kan blive et endnu bedre hjælpemiddel end radioen i folkeoplysningens og undervisningens tjeneste. Fra Amerika, hvorfra man jo i almindelighed kun hører om de afskrækkende eksempler på, hvorledes denne opfindelse som alle andre menneskelige opfindelser kan misbruges, foreligger der da også beretning om, hvilket mægtigt hjælpemiddel fjernsynet er blevet, navnlig i undervisningens tjeneste. Således er det fortalt mig, at det på det landbrugsfaglige område har betydet overordentlig meget, at man i De Forenede Stater har haft det sådan, at de mest sagkyndige og de dygtigste og de, der havde den bedste fremstillingsevne, hver gang der var noget nyt at meddele, kunne træde frem for noget nær alle farmeres øjne og give meddelelse

[Harald Nielsen.]

om, hvad man gennem den landbrugsfaglige forskning havde fundet frem til, som nu kunne tages i praktisk brug. Det var bl. a. en af de ting, jeg var lidt ked af i den højtærede ministers redegørelse, at ikke selve undervisningen blev nævnt. Det er jo udmærket at have et fjernsyn, der beskæftiger sig med reportage og udsendelse af skuespil og måske andre opgaver af kulturel art, børnetimer o. s. v., men jeg mener, navnlig efter hvad der er fortalt mig om den måde, hvorpå man bruger fjernsynet i undervisningens tjeneste i Amerika, at her ligger der et meget stort felt at tage op, og jeg vil gerne spørge, om det nu ikke er tanken, når man nu går fra forsøgsstadiet over til et egentligt fjernsyn, at man også straks vil begynde at bruge det i undervisningens tjeneste. Altså, rigtigt brugt — og det kan som sagt misbruges ligesom alt andet, vi har af tekniske midler — er fjernsynet noget, som vi også hjerhjemme i høj grad må interessere os for, og som vi naturligvis må følge med i.

Men selvom man erkender dette, og det gør vi fuldt ud fra venstres side, følger jo ikke deraf, at det er ligegyldigt, hvordan man går frem, og hvor hurtigt man går frem. Sagen har nemlig også, således som den højtærede undervisningsminister i sin tale var inde på og gav oplysninger om, en økonomisk side, og det har jo altid været vor opgave i venstre også at stille det kedelige spørgsmål, hvad man på dette område har råd til, hvilke investeringer vi kan tillade os, uden at det går ud over investeringer på andre områder. Den højtærede minister gav jo nok en redegørelse for, hvor mange nye licensbetalere der ville komme til, efterhånden som tiden skred frem, og oplyste, hvad det ville indbringe i penge, idet man derigennem skulle kunne dække driften og betale af på den gæld, man havde stiftet ved fjernsynets oprettelse. Men ved siden af dette er der spørgsmålet med de mange fjernsynsmodtagere, som er ret kostbare, og som kræver en finansiering. Her er der også et investeringsspørgsmål, og man kan nok spørge sig selv, om det, vi har allerhårdtest brug for i øjeblikket, er at gå så stærkt frem på dette område. Det blev mig ikke helt klart af den højtærede undervisningsministers redegørelse, om der ikke også trods alt, når det kom til stykket, var

et valutaproblem gemt her. Vi har en eksport af fjernsynsapparater, men et fjernsyn kræver også en import af materialer til bygning af apparaterne o. s. v., og det blev mig ikke klart, hvordan det egentlig lå med dette valutaproblem. Man kunne måske endnu gøre andre indvendinger med hensyn til den økonomiske side af sagen og mene, at disse spørgsmål måtte nøjere gennemdrøftes, inden man tager sin endelige stilling.

Men så kommer vi til spørgsmålet om licensforhøjelsen. Med hensyn til denne — som jo skal muliggøre finansieringen af fjernsynet — er det således, at spørgsmålet afgøres af undervisningsministeren efter indstilling af radiorådet og med finansudvalgets godkendelse. Folketinget — eller, som det hed, dengang dette blev vedtaget: rigsdagen — har her på en måde sat sig selv ud af spillet og delegeret sin myndighed til finansudvalget. Derfor kunne man jo sige, at det er noget, vi her i og for sig ikke kan blande os i, det må få sin endelige afgørelse oppe i finansudvalget. Jeg skal ikke gøre særlige bemærkninger om forhøjelsen udover den ene, at det kan nok se lidt mærkeligt ud, at det kun er licensen for de almindelige lyttere, der skal forhøjes, medens fjernsynslicensen skal forblive uændret. Hvis det havde været venstre og konservative, der havde foreslået noget sådant, ville det i hvert fald ikke have forbavset mig, om man fra socialdemokratisk side havde sagt, at vi tog fra de fattige og gav til de rige; nu er det altså de andre, der foreslår det, og så får det vel lov at passere. Jeg synes rent umiddelbart, at selvom fjernsynslytterne i forvejen betaler mere i licens end de almindelige lyttere, ser det en lille smule mærkeligt ud, at deres licens slet ikke skal berøres, endskønt det dog er dem, der først og fremmest får fordel af, at man nu går til en udvidelse af fjernsynet, således at man får flere udsendelser, end man har fået tidligere.

Men som sagt, licensafgørelsen træffes oppe i finansudvalget. Det er et spørgsmål, om det er rigtigt, om vi ikke bør ændre det i radioloven, når vi nu har den til behandling i et særligt udvalg, og det er også et spørgsmål, om der ikke bør ske visse ændringer med hensyn til de oplysninger, vi her i folketinget får om radiofoniens øko-

[Harald Nielsen.]

nomiske forhold. Det er jo lidt pauvert, hvad vi ser i statsregnskabet og i finanslovsforslaget herom; der er ikke så udførlige oplysninger, som der er, når det drejer sig om andre af statsstyrelsens grene, og her kunne der måske også være noget, man skulle have rettet.

Dernæst kommer jeg til den højtærede undervisningsministers redegørelse for, i hvilket tempo og i hvilken rækkefølge man vil foretage udbygningen af sendestationer, og dér må jeg sige ganske som det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft, at jeg synes, det var mærkværdig langt henne i rækken, Sønderjylland kom på tale. Jeg kan, ligesom det ærede medlem gjorde, erindre om, hvad undervisningsministeren så stærkt understregede i den debat, vi havde forleden dag, at vi endelig måtte passe på ikke at komme altfor langt bagefter her, ikke at komme for sent, fordi der her også gjorde sig et nationalpolitisk synspunkt gældende. Dette synspunkt accepterer vi fra venstres side, det er også vor opfattelse, at der her er et vigtigt nationalpolitisk spørgsmål, som trænger sig på. Men skal der lægges nogen vægt på dette synspunkt, må rækkefølgen efter vor opfattelse være en ganske anden end den af den højtærede minister foreslåede, så kan man ikke lade Sønderjylland komme i anden række, så må man lade det komme i første række, og så må der snarest muligt tages fat på bygningen af en fjernsynssender — i Aabenraa, sagde den højtærede minister vist forleden dag — men der kunne også være tale om andre steder, f. eks. i Haderslev, eller hvor det nu kan passe bedst. Vi fra venstres side kan ikke affinde os med, at Sønderjylland her kommer i anden række.

Der kunne naturligvis endnu fremføres andre ting, og jeg vil gerne sige til den højtærede minister, at selvom han nu her har givet en meget udførlig fremstilling og mange talmæssige oplysninger, og selvom vi har det aktstykke, som finansudvalget har fået tilstillet, synes jeg alligevel, at vi her står overfor et spørgsmål af en så stor økonomisk og finansiell rækkevidde, og som rummer også så mange andre momenter, at jeg synes, det er naturligt, om man ligefrem mødte med et forslag til en fjernsynslov her i dette høje ting, og jeg

vil gerne spørge den højtærede minister, om han ikke kunne tænke sig dette.

Der var også en anden ting i den højtærede ministers redegørelse, som jeg synes der blev gået for let hen over, og det var spørgsmålet om farvefjernsyn. Jeg deler det ærede medlem hr. Ole Bjørn Krafts opfattelse. Jeg tror, man let kan udsætte sig for, at de fjernsynsapparater, vi nu anskaffer, meget hurtigt er forældede, således at vi kommer til at stå overfor meget hurtigt at måtte forny dem til farvefjernsyn, som folk naturligvis vil se, når dette bliver muligt og bliver mere almindelig tilgængeligt

Vi står efter min mening her overfor en helt ny udvikling på mange måder, også overfor en udvikling, der rummer store økonomiske perspektiver, og derfor finder jeg, det ville være rigtigt, at forholdet ordnedes ved fremsættelse af et lovforslag her i folketinget, hvorved vi kunne få lejlighed til at gennemdrøfte spørgsmålet meget grundigt og meget mere udførligt, end det kan ske ved en sådan forespørgselsdebat. Derfor vil jeg gerne slutte dette mit første indlæg med at spørge den højtærede minister, om det ikke er muligt at ordne det på den måde, at der ligefrem fremsættes et lovforslag om sagen.

Steen: Jeg tror, det både er nyttigt og hensigtsmæssigt, at forespørgerne har givet den højtærede undervisningsminister denne lejlighed til at give en redegørelse — den, vi nu har hørt — for de forhold, der består, for de spørgsmål, der rejser sig i forbindelse med det fjernsynsproblem, som der nu nødvendigvis må tages stilling til.

Det kan jo ikke nægtes, at som diskussionen om dette spørgsmål hidtil har forment sig, var nogle faktiske oplysninger ønskelige og forhåbentlig også gavnlige. Det er i hvert fald mit håb, at det må medvirke til en større forståelse af og interesse for fjernsynets udvikling end den, der har præget den offentlige diskussion om spørgsmålet, sådan som denne diskussion har forment sig til i dag. Diskussionen har jo stærkt været præget af, at man ræsonnerede således: det er kun København og Københavns omegn, der i alle forhold er favoriseret, som har en mulighed for at se det. Nu kommer man så og foreslår en licensfor-

[Steen.]

højelse, der delvis skal anvendes til fjernsynet, og det fremkalder så det spørgsmål: Hvorfor skal de, der kun har mulighed for at lytte, være med til at betale for, at nogle andre også får mulighed for at se udsendelser?

Jeg håber, forhandlingerne i dag må give det resultat, at alle nu ved, at når en beskeden del af licensen tænkes udlånt til fjernsynet, er formålet hermed det, at vi indenfor en rimelig tid når frem til, at fjernsynsudsendelserne kan ses af alle i landet, som selv ønsker at være med i udnyttelsen af dette teknikkens store fremskridt, der efter min overbevisning vil få den største betydning, den største værdi, som et middel i undervisningen, dygtiggørelsens og underholdningens tjeneste. Dette er målet, og den plan, som foreligger, og som den højtærede minister har givet en udførlig redegørelse for, er første afsnit af en samlet plan, som må gennemføres i det tempo, der skønnes økonomisk forsvarligt og teknisk muligt, og det vil igen sige: på en måde, så vi i Danmark kommer til at gennemføre det i takt med lande, som vi med rimelighed kan sidestille os med. Ved gennemførelsen af dette første afsnit af den endelige plan for landets dækning med fjernsynsmuligheder beder jeg bemærket — jeg ved godt, det er sagt, men jeg ønsker, at man skal fastholde det — når vi så vidt, at halvdelen af landets befolkning kan følge fjernsynsudsendelserne.

Nu må man billigtvis ikke bedømme fjernsynsudsendelsernes værdi og betydning på længere sigt ud fra de forsøgsudsendelser, der hidtil har været; der er helt andre og langt større muligheder den dag, de tekniske midler, der i dag er til rådighed, er anskaffet og kommer i anvendelse, den dag, det økonomiske grundlag for programmerne er tilvejebragt. Det, vi hidtil har set, er resultatet af, hvad en fremragende dygtig stab af meget energiske og meget interesse-rede teknikere og programmedarbejdere har formået — og har formået til trods for, at de har arbejdet under meget primitive forhold. Det tekniske apparat er en lille sender, anskaffet i anledning af en udstilling her i København i august måned 1950, altfor lille, ikke bygget til, slet ikke beregnet på det, der

er tale om, når fjernsynets fremtidsmuligheder skal bedømmes. Det samme gælder studier — hvis man tør kalde de rum, der hidtil har været til rådighed, for noget sådant. Den dag studieforholdene muliggør opførelsen af dramatiske arbejder, den dag studieforholdene muliggør opførelsen af skuespil, den dag reportagevogne, og hvad dertil hører af udstyr, er tilvejebragt, så at vi kan have kontakt med de aktuelle begebenheder landet over, den dag vil meget være ændret for fjernsynet og for bedømmelsen af det.

Men det spørgsmål, der her er til afgørelse, er dette, om Danmark på det nuværende tidspunkt, når forsøgsperioden er udløbet, bør gå i gang med at opbygge en fjernsynsordning af varig karakter, efterhånden dækkende hele landet.

Dette spørgsmål har vi indenfor det radikale venstre overvejet, og dette mener vi at måtte besvare bekræftende. Men det kan jo kun gennemføres under den forudsætning, at der i de første år gives fjernsynet — hvis regnskab føres for sig, holdes adskilt fra statsradiofoniens regnskab, noget, der fortsat vil blive tilfældet — en adgang til, en mulighed for at låne den kapital, der nødvendigvis må investeres i foretagendet, indtil det tidspunkt kommer, da seerne er så mange, at der er balance mellem fjernsynets indtægter og de med udsendelserne forbundne udgifter.

I forbindelse med dette problem gjorde det ærede medlem hr. Harald Nielsen en bemærkning, som det dog vist er rigtigt jeg standser ved; jeg synes, den lå på et meget, meget lavt plan. Hvad skulle den egentlig til? Den har jo ingen som helst økonomisk interesse eller betydning. Det ærede medlem spørger: Hvorfor forhøjer man ikke fjernsynsafgiften? Ja, det, vi drøfter her, er muligheden for at finansiere fjernsynets start og udvikling, og så vil jeg gerne spørge: Hvor meget havde det ærede medlem tænkt sig at ville forhøje denne afgift? Den er i øjeblikket 50 kr.; skal vi være flotte og fordoble den, eller skal det være mere, så sig bare til! Så beder jeg det ærede medlem regne ud, hvad det giver. Til at starte fjernsynet er det uden enhver interesse. Men det ville have en anden virkning. Det ville have den virkning, at den start af fjernsynet, som skal medføre, at der hurtigt

[Steen.]

bliver et betydelig større antal end nu, der kommer til at nyde godt af udsendelserne, ville man derigennem bidrage til at forhindre, og man ville utvivlsomt i den første tid få mindre indtægter, end man med en licens på 50 kr. vil få.

Se, efter de opstillede beregninger vil der allerede i det femte driftsår være et sådant overskud, at fjernsynet kan påbegynde tilbagebetalingen af det lånte beløb. Efter planerne tænkes finansieringen jo gennemført derved, at der af radiospredningsfonden til fjernsynet udlånes dette beløb, som efter 5 års forløb tilbagebetales — og tilbagebetales med renter.

Det er herimod, der er rejst den indvending, at dette for øjeblikket jo dog alligevel vil betyde en licens, der er ca. 2 kr. højere end nødvendigt til radioens øvrige formål, herunder tilvejebringelsen af bedre aflytningsforhold på Bornholm, hvad der er højest tiltrængt. Aflytningsforholdene på Bornholm har længe været særdeles utilfredsstillende, men man har nu fundet frem til en løsning af dette spørgsmål, og det er en af de opgaver, der nødvendigvis skal løses. Da det ikke er sagt, såvidt jeg har hørt, fra anden side, er det måske rigtigt, at jeg her indskyder, at i den plan, der foreløbig er opstillet, er ikke medregnet fjernsynsdækning af Bornholm, og det skyldes, at en sådan er meget vanskelig — jeg vil nødig bruge udtrykket umulig, for efterhånden er mange ting mulige, som man troede umulige. Det er dog meget, meget vanskeligt at få stoffet derover. Det er den begrundelse, de teknikere, der har haft til opgave at opstille en teknisk gennemførlig og økonomisk forsvarlig plan, giver. Men derudover står vi jo overfor betydelige udgifter til en forbedring af aflytningsforholdene ved den almindelige radio i det sydjyske og det nordjyske område.

Overfor denne betænkelighed, overfor denne kritik, vil jeg gerne have lov at minde om to ting. Formålet med planen er, at alle efterhånden skal kunne nyde godt af fjernsynet. Dette kan ikke opnås uden en kapitalinvestering, der må gå forud for det tidspunkt, da licensafgifterne af fjernsynet kan klare den økonomiske side af sagen. Og endvidere vil det lån, det drejer sig om, den dag lånet tilbagebetales, naturligt

virke på den måde, at radiolicensen på det tidspunkt kan nedsættes så meget, som det tilbagebetalte lån andrager.

Jeg har derfor ikke nogen betænkelighed ved at tiltræde den ordning, som radiatorådet har foreslået, en fremgangsmåde, et forslag, som lytterorganisationerne har kunnet give deres tilslutning, en ordning, som den højtærede undervisningsminister har kunnet acceptere og, efter hvad jeg har forstået, har forelagt finansudvalget, der jo ifølge loven om radiospredning skal give sin tilslutning til den i forbindelse med planen foreslåede licensafgift, således som finansudvalget iøvrigt år for år skal give tilslutning til den licensafgift, der fastsættes.

Skulle ærede medlemmer, der i modsætning til mig nærer nogen betænkelighed ved denne side af ordningen, have andre forslag til en finansiering af fjernsynets start, som de finder er rimeligere end det, der er foreslået, ja, så er jeg selvfølgelig villig til at drøfte sådanne forslag, men jeg håber oprigtigt, at vi nu, og dermed mener jeg meget hurtigt, må nå frem til en afgørelse. Det er der mange forskelligartede interesser der har et rimeligt krav på.

Fuglsang: Jeg finder det ikke unaturligt, at også vi her i Danmark interesserer os for fjernsynet, der ganske givet er inde i en rivende udvikling. Det er nemlig rigtigt, som den højtærede undervisningsminister sagde, at i lande som England og USA spiller fjernsynet allerede en vældig rolle, og jeg ved fra et besøg i sommer i Sovjetunionen, at også derovre ser man de typiske fjernsynsantennener, de er lige så almindelige dér som de almindelige radioantennener her. Ud fra det synspunkt vil jeg også takke den højtærede undervisningsminister for hans meget fyldige redegørelse for, hvad man herhjemme har gjort og har tænkt på at gøre, for at vort land kan komme med i den almindelige udvikling.

Det kan dog efter min mening ikke være ret og rimeligt, at det bliver de almindelige radiolyttere, der kommer til at betale omkostningerne ved noget, der trods alt foreløbig er forbeholdt et forholdsvis beskedent antal velhavere. Licensen er jo i forvejen ikke nogen helt billig fornøjelse for mange lyttere, som er nødt til at vende og dreje hver øre for at få det til at gå rundt. Det

[Fuglsang.]

er jo ikke så forfærdelig længe siden, licensafgiften blev forhøjet med 50 pct., og nu overvejer man altså ganske alvorligt at lægge yderligere 5 kr. på bl. a. af hensyn til fjernsynet. Dertil kommer, at selve modtagelsen yderligere fordyres ved den afgift, som er lagt på radioapparater, og som, som den højtærede undervisningsminister rigtigt sagde, for et apparat til 1 700 kr. andrager 250 kr. Jeg ville dog tro, at bl. a. bortfald af denne afgift kunne medvirke til hastigere at give fjernsynet en større udbredelse og medvirke til, at fjernsynet kunne komme til at stå på egne ben. Jeg er derfor ganske enig med det ærede medlem hr. Steen, når han stiller sig yderst tvivlende overfor det ærede medlem hr. Harald Nielsens forslag om at forhøje licensafgiften yderligere. Dette kan dog kun hemme udviklingstem-poet og altså yderligere udskyde den dag, da fjernsynet vil kunne klare sig selv økonomisk.

Vi er forøvrigt rent principielt modstandere af, at man snart på det ene, snart på det andet område kræver penge ind til et bestemt formål for så at bruge dem til ganske andre ting eller måske rent ud lade dem forsvinde i finansministerens kasse. Jeg kan som parallel nævne tips-tjenesten, som i sin tid blev startet for at hjælpe ungdommens idrætsudøvelse, men fra hvilken ungdommen kun får den mindste del i dag. Nu sker det samme med radioen, hvor lytterne skal til at betale ikke alene for deres egen radiomodtagelse, men også kigernes. Man kalder det ganske vist et lån, men der er vel næppe noget at sige til, at Danmarks lyttere med de erfaringer, man har haft i så henseende, er lidt skeptiske med hensyn til løfter for fremtiden.

Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft var bekymret for vore landsmænd i Sønderjylland, som faktisk var nødt til at lære sig tysk i øjeblikket for at følge med i fjernsyns-udsendelserne, og jeg er ikke uenig med det ærede medlem. Det er jo ingenlunde Goethes, Schillers, og Heines ædle sprog, som præger udsendelserne fra Flensborg og Vesttyskland i dag. Jeg vil gerne tilføje, at jeg ingenlunde er mere glad ved, at man i det øvrige land tvinges til i større eller mindre grad at lære sig engelsk for at følge med i den danske radios udsendelser. Ikke

fordi jeg har noget imod tysk eller engelsk, men som det er med det tyske sprog, er det også med det engelske; det er ikke Shakespeares, Dickens', Shelleys og Whitmans sprog, som præger udsendelserne; det er mere sådanne moderne figurer som Tarzan, Fantomet og Jane, som ingenlunde er højnende for moralen eller kulturen. Hvis man kunne nå til, at det kunne siges om den såkaldte farlige radio, at den taler dansk og vedbliver at tale dansk, så ville radioen have løst en værdig opgave.

Licensforhøjelsen med henblik på fjernsynet kan jeg altså ikke gå med til. Folk vil med rette være skeptiske med hensyn til at betale for noget, som de i bedste fald først får gavn af efter en længere årrække, skeptiske ved en forhøjelse, som de af bitter erfaring ved at de aldrig vil komme af med.

Det er rigtigt, som det er sagt af flere af de foregående ordførere, at fjernsynet vil kunne blive et uhyre vigtigt middel i kulturens, undervisningens og dygtiggørelsens tjeneste. Derfor må det også være en almindelig samfundsopgave at betale det, det koster at udvikle fjernsynet — om der så skal være tale om lån eller ikke-lån, er i øjeblikket mindre væsentligt — man kan ikke pålægge lytterne at betale det.

Hans Hansen (Rørby): Jeg vil gerne slutte mig til den anerkendelse, der har lydt overfor den højtærede undervisningsminister i anledning af den redegørelse, som blev givet, og de fremtidsudsigter, der blev oprullet. Jeg kan måske ikke helt dele den optimisme, den højtærede minister lagde for dagen. Det vil i høj grad bero på det økonomiske niveau her i landet, om det bliver muligt for folk at nyde godt af dette store gode.

Det er rigtigt, som det blev fremhævet fra flere sider, at når bevillingen her er givet, så er der ingen vej tilbage. Derfor finder jeg det rimeligt, at en så stor opgave som denne drøftes i folketinget, så offentligheden kan være klar over, hvad det er, der sker. Jeg vil gerne give tilslutning til den opfattelse, der er fremført, at hvis det ikke kan gøres på anden måde, så må loven ændres, og der må vedtages en særlig lov om fjernsyn, i stedet for at man som nu prøver på at lade det afgøre af finansudvalget i henhold til en gældende lov, som tangerer ministeriet

[Hans Hansen (Rørby).]

for offentlige arbejder. Jeg synes som sagt, det vil være forkert, når det drejer sig om en så stor sag som ordningen af fjernsynet, at det ikke sker i fuld offentlighed, og således at hele folketinget kommer til at stå til ansvar for, hvad der sker.

Det kan være meget godt, at man nu tilsigter at skabe en slags statsfællesskab ved at lade lytterne betale gennem en licensforhøjelse, men man må huske, at det, de her betaler for, er noget, som halvdelen eller måske mange flere ikke får brug for, og jeg må gentage, hvad jeg sagde under behandlingen af lovforslaget om valg til radiatorådet, at jeg finder det aldeles urimeligt at lade lytterne betale forud for noget, de ikke kan få del i.

I det hele taget rejser spørgsmålet om offentlig drift i al almindelighed sig i denne forbindelse. Jeg er ikke optimist med hensyn til offentlig drift og offentlig ansvarlighed og offentlig økonomi. Vi har i overflod af beviser for, at det ikke former sig sådan, som man har planlagt det, og ser man på offentlige forretninger af en helt anden art, så viser det sig, at de næsten alle drukner i udgifter, underskud og pensionsbyrder, som de ikke kan frigøre sig for. Derfor synes jeg, der her ved sagens begyndelse er grund til at være opmærksom på, om vi ikke kan gå samme vej, som man er gået mange andre steder i verden, hvor fjernsynet er i høj grad udviklet, og gøre det mere forretningsmæssigt og lade det overgå til privat drift. Det er jo ikke sådan, at privat drift i al almindelighed vil komme til at kollideres med udviklingen, for det er en betingelse for privat drift at være i takt med udviklingen. Derfor vil jeg finde det rimeligt, når man går videre med sagen, da også at overveje at lade fjernsynet overgå til privat drift, for der er ikke tvivl om, at der er private, der vil påtage sig at løse denne økonomisk vanskelige opgave.

Jeg er ikke tilhænger af, at man lægger byrden over på folk, der aldrig får gavn af det, og det er det, der sker ved at pålægge lytterne denne afgift. Forudsætningen for at komme i gang er jo, at man forhøjer licensafgiften for radiolytning og derved får midler til udlån til fjernsynets start. Der er i øjeblikket efter ministerens oplysning kun ca. 900 licensbetalende ved fjernsynet,

og der er ingen, der ved, hvor stærkt udviklingen vil gå. Det beror, som jeg sagde før, på det økonomiske levestandardniveau i vort folk.

Det lød meget smukt med disse fremtidsperspektiver, men jeg synes, det i høj grad mindede om den gamle legende om konen med æggene. Der er ingen, der ved, hvad der sker. Det er smukt stillet op, men det er ikke sikkert, det holder. Man er bange for reklame, men man har på den anden side fremhævet, at de sønderjyske landsdele skulle være i første række, idet man derved mener, at man kunne gøre nationalpolitisk reklame, og det er vel nok noget, der med den udvikling, der er i øjeblikket, og hele den mentalitet, der præger befolkningen, falder ganske naturligt. Jeg vil ikke være bange for at muliggøre det for forretningslivet at reklamere, så der derigennem kan skabes naturlig økonomisk dækning, således at det offentlige kan aflastes. Jeg synes, det er en overvejelse værd, om man ikke kan gå den vej at overlade det til det private initiativ og fritage offentligheden for byrderne. Til syvende og sidst er de folk, det dér drejer sig om, efter alt at dømme tildels uansvarlige, det koster ikke dem noget, men den private mand, der har ansvaret for hele forrettningens økonomi, han skal nok bestræbe sig for at være økonomisk. På det punkt synes jeg den offentlige administration har meget at lære af de private. Jeg synes, man skal betænke sig på at udvide hele den offentlige uansvarlighed. Offentligheden må jo til syvende og sidst hente pengene hos borgerne; der er ingen andre steder at hente dem.

Vi er klar over, at fjernsynet kan ikke og bør ikke standses, men det, det gælder om, er, at nå til en løsning i fuld offentlighed, så befolkningen er klar over, hvad det er, der sker med hensyn til fjernsynet fremover.

Peter Kristensen: Også jeg vil gerne takke den højtærede undervisningsminister for den interessante og klare redegørelse vedrørende det danske fjernsyn, som efter alle solemærker at dømme i de kommende år vil gå sin sejrsgang over landet.

Det er vel i første omgang en uløselig opgave at nå ud til de fjerneste dele af Danmark med fjernsynet, men det havde uægtelig været det rigtigste og retfærdig-

[Peter Kristensen.]

ste. Opmærksomheden er blevet samlet om at fjernsynsdække de landsdele, hvor befolkningen er tættest koncentreret. Efter planen er der tale om hovedstadsområdet — der nu i et par år har været forsøgskanin — Odense og Aarhus. Nu ved jeg meget vel, at det kan hævdes, at denne planlægning af fjernsynet i provinsen er teknisk bestemt, fordi fjernsynsbillederne skal sendes gennem æteren fra den ene station til den anden, og mangler der et led i denne kæde — og det gælder navnlig, hvis det er et af de første led — kan fjernsynsøerne i det øvrige land kigge i vejviseren efter billeder på deres modtagerapparater.

Tilbage står imidlertid den kendsgerning, at hele Nordjylland ikke i første omgang kommer med i dette omfattende og betydningsfulde fremskud for det danske fjernsyn. Det vil fortælligt nok give ny næring til den opfattelse, at Nordjylland er landet norden for lov og ret. Såvidt jeg har forstået, kan problemet løses ved, at der etableres en fjernsynssender i Skive og en såkaldt modtagerpind i Aalborg. Generalomkostningerne ved nyetableringen og driften af hovedstationen i København bliver jo lige store, hvadenten Vestjylland og Nordjylland — og Sønderjylland er også blevet nævnt under debatten — tages med i første omgang eller ej, og når man mener at kunne klare de øvrige omkostninger, kan det med lidt god vilje næppe være uoverkommeligt også at tage udgifterne til stationen i Skive og modtagerpinden i Aalborg med.

Allerede før den offentlige diskussion om fjernsynet satte ind med så stor kraft, henstillede Nordjyllandskredsen af Arbejdernes Radioforbund i en resolution til radiorådet, at det forberedende arbejde på Nordjyllands fjernsynsdækning blev indledt, ligesom man gav udtryk for det ønske, at radiorådets forslag til videreførelse af fjernsynsudsendelserne snarest muligt blev vedtaget, således at ordningen kom hele landet tilgode — jeg gentager: kom hele landet tilgode.

I samme udtalelse var man inde på ønsket om at få Nordjylland FM-dækket på linie med de andre landsdele. I første omgang skal der bygges FM-stationer i Aarhus, på Bornholm og i Sønderjylland, og formodentlig om 1—1½ år kan turen komme til Nordjylland. FM-senderne muliggør radiomodtagelse uden støjplage, uden atmosfæriske forstyrrelser og uden den såkaldte interferens. Jeg må sige, det lyder forjættende. Jeg taler af hårdt prøvet personlig erfaring, når jeg siger, at disse plager i øjeblikket i uhyggelig grad er nedkaldt over nordjyske radiolyttere. En lykke er det selvfølgelig, at lytterne, når de hjerteskerende hyl og det ulidelige knaseri i nogen tid er gået dem til marv og ben, kan lukke af for radioapparatet, men det er dog endelig ikke formålet med radiolytningen og licensbetalingen. Nu ved jeg meget vel, at der, for at radiolytterne kan få glæde af en FM-sender, skal foretages ændringer i radioapparater af ældre årgange, men jeg tvivler ikke om, at de nordjyske lyttere gerne vil ofre det beløb, der her er tale om, på den hjemlige hygges alter. I den nordjyske ønskeseddel til den højtærede undervisningsminister og radiorådet indgår altså foruden fjernsynsdækning også en FM-station, og det kan vel næppe skade, at ønskerne fremsættes så tæt ind under jul.

(Kort bemærkning):

Steen: Det ærede medlem hr. Harald Nielsen sluttede sin tale med at spørge, om det ikke var rimeligt, at den endelige afgørelse af licensens størrelse fra finansudvalget blev ført ned i folketinget i lovforslags form. Jeg ved naturligvis ikke, hvilke forslag til ændring af loven om radiospredning det ærede medlem skønner der er brug for, men jeg ved, at det ærede medlem sammen med andre ærede medlemmer har fremsat et lovforslag, som for øjeblikket er til behandling i et folketingsudvalg. I forbindelse hermed må vi formentlig kunne

[Steen.]

drøfte alle de problemer, det her drejer sig om.

Undervisningsministeren (*Bomholt*): Jeg takker for en saglig debat. Jeg takker ordføreren for forespørgerne for indlægget. Det samme gælder de ærede medlemmer fru Nina Andersen og hr. Steen.

Til det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft vil jeg gerne sige, at min tale var begrænset til at gælde det økonomiske. Jeg var bange for at lægge den an på et bredere grundlag, og jeg tog altså ikke de nationalpolitiske betragtninger med ind i billedet, således som det ellers havde været naturligt og rimeligt. Det ærede medlem spurgte mig, hvorfor Sønderjylland ikke var taget med, og henviste her til de nationalpolitiske betragtninger, som jeg fuldtud vedkender mig. Det er selvfølgelig rigtigt, som det ærede medlem sagde, at de unge gerne må lære tysk — absolut, hellere end gerne — men de skulle ikke gerne stilles overfor en ensidig tysk kulturformidling.

Vi kan desværre ikke begynde i Skive, i Aalborg eller Aabenraa. Fra centralen i radiohuset må der bygges en relækæde led for led. Når Aarhus er nået, kan vi bevæge os videre mod syd og mod nord. Nordjyderne og sønderjyderne kan ikke forlange at få skorstenen bygget før huset. De må erkende, at relækæden tværs over landet også er bygget for deres skyld. Uden den vil fjernsynet overhovedet ikke kunne nå dem. Det er et ikke helt rimeligt standpunkt, at man nok vil betale til statuen, men ikke til det fundament, den står på — hvis man skulle vælge det standpunkt. Hvis sønderjyder og nordjyder ikke deltager i udgifterne til studie, optagelsesvogne, relækæde o. s. v., kommer de senere til at betale en form for forhøjet licens, hvis der skal være streng retfærdighed i tingene, men det indrømmer jeg, det er der ikke altid i dette land. De goder, der skal gennemføres, er også goder for dem.

En sender i Sønderjylland vil koste formentlig 1,3 mill. kr., den relækæde, der skal udbygges, 1 mill. kr., således at der bliver tale om investeringsudgifter på 2,3 mill. kr. Det ligger i sagens natur, at jeg for min part gerne ser denne investering

foretaget, såsnart der overhovedet er saglige betingelser derfor.

Det ærede medlem hr. Peter Kristensen var inde på samme tankegang og ville gerne have Aalborg med ind i billedet, hvad der er naturligt. Jeg kan kun heroverfor gentage, hvad jeg allerede har sagt, at det, vi foretager os, er en mellemløsning, et første forsigtigt skridt af hensyn til investeringerne. Jeg forstod af skildringen af støjplagen i Aalborg, at det ærede medlem er en første klasses journalist. Problemet må naturligvis klares ved hjælp af FM, og vi skulle vel også inden længe nå Aalborg med en FM-sender.

Den ærede ordfører for forespørgerne var enig med mig om, at vi bør udbygge fjernsynet indenfor radiofoniens rammer, og jeg takker meget for denne meddelelse. Jeg tror, det er et helt rigtigt grundsynspunkt.

Det ærede medlem hr. Harald Nielsen beklagede sig over, at jeg havde begrænset min tale til det økonomisk-administrative og ikke havde nævnt undervisningen. Det ærede medlem gjorde rigtigt opmærksom på, at undervisningen spiller en meget betydelig rolle i USA's fjernsyn. Vi er aldeles enige om, at dansk radio skal lægge vægt på det pædagogiske. Der er så umådelig mange områder, hvor fortiden kan gøres levende i billedform. Jeg kunne godt holde en times foredrag om det og har også tidligere gjort det ved lejlighed, men der er realiter ingen forskel i vore synspunkter her. Derimod havde jeg en fornemmelse af, at det ærede medlem i virkeligheden var modstander af fjernsynet. På dette punkt var han vistnok repræsentant for en kulturpolitisk reaktion, men det er muligt, jeg tager fejl. Jeg vil gerne, om det ærede medlem vil klare billedet her.

Det ærede medlem var inde på valutaproblemet. Ja, i dag går der for 200 kr. importerede dele pr. modtager, men beløbet er dalende. Hvis den opstilling, jeg foretog, er rigtig, skulle der i løbet af de første 10 år blive brug for 375 000 modtagere, og det skulle med den nuværende valutastilling give 71 mill. kr.s forbrug. Men her må den arbejdende danske industri kunne bidrage med en produktion til et meget betydeligt beløb. Jeg ved ikke, om der kan

[Undervisningsministeren.]

blive balance, men jeg ville på forhånd tro, at der blev noget nær balance. Det er naturligvis umådelig svært at sige. Jeg har på et tidligere tidspunkt omhyggeligt sat mig ind i industriens planer og vilkår. Jeg har ikke alle forhold præsent i øjeblikket, men ud fra det, jeg tidligere har sat mig ind i, er det mit indtryk, at der virkelig her er en mulighed.

Det ærede medlem hr. Harald Nielsen var inde på den tankegang, at der skulle betales mere end 50 kr. i fjernsynslicens. Den tidligere finansminister har også været inde på dette, men vi var dengang alle som een i radorådet, som jeg dengang var medlem af, også venstres repræsentant, enige om at fastholde de 50 kr., da en højere licens nemt ville virke prohibitivt. En forhøjelse af fjernsynslicensen på nuværende tidspunkt ville ikke betyde skygge af yderligere investeringsmuligheder. Det ærede medlem mente, at folketinget burde have større indblik i radioens regnskab. Mener det ærede medlem derigennem også større indflydelse på radiofoniens ledelse? Jeg forstod forleden dag, at det var venstres standpunkt, at statsradiofoniens embedsmænd skulle have større råderet over forholdene. Er det ærede medlem nu i en anden situation ved at bevæge sig i modsat retning?

Der var glimtvis tale om spørgsmålet de rige og de fattige. Det er muligt, at fjernsynet i dag i nogen grad er luksus, men hvis dette høje ting forstår sit ansvar, så må det medvirke til, at fjernsynet ikke vedbliver at være luksus. Hvis seerforhold og programmer forbedres, får industrien en chance, og serieproduktionen betyder billigere priser. Vi ved iøvrigt fra visse lande, hvem der fortrinsvis er lyttere. Det er ikke de rige; de rige, som man kalder dem, har andre sociale vaner og mere komplicerede nydelser. Nej, hovedparten af seerne tilhører arbejderstanden og den lille middelstand samt bondebefolkningen, ikke mindst landsbybefolkningen; her spiller familiesamværet i hjemmet den store rolle.

Det ærede medlem spurgte mig, om vi kunne få en fjernsynslov. Jeg mener, dette ikke er muligt; jeg kan ikke opstille en sådan fjernsynslov for tiden. Jeg har talt med departementet om det, og departementschefen mener det samme. Måske må vi ende med en fælles radio- og fjernsyns-

lov, eller måske kan vi finde vej til en speciel fjernsynslov, men derom tør jeg ikke sige noget konkret i øjeblikket.

Til det ærede medlem hr. Fuglsang, der holdt et fabelagtigt causeri, vil jeg sige, at jeg tror ikke, der er nogen reel opposition imod, at den daler tænkes udlånt til fjernsyn; den vender tilbage til puljen, endda med renter, og det kan hverken bønder eller arbejdere have noget imod. Der er for mig ikke skygge af tvivl om, at fjernsynet i et land som Danmark kan blive, hvad forretningsfolk kalder en fin forretning, d. v. s. at de udsendte programmer og den indbetalte licens kommer til at stå i et fornuftigt og rimeligt forhold til hinanden. Samtlige lytterorganisationer — og jeg går ud fra, der også findes kommunistisk organiserede lyttere — går ind for udlånet; hundrede tusinder af lyttere anbefaler ordningen og går altså uanset partifarve ind for det kulturelle fremskridt, imod den kulturpolitiske reaktion, som det ærede medlem her gjorde sig til talsmand for.

Det ærede medlem hr. Hans Hansen (Rørby) spurgte, om man ikke kunne lade private overtage fjernsynet, således at dette blev drevet på privat, rent forretningsmæssigt grundlag. Nu tror jeg, det ærede medlem ud fra sine egne forudsætninger skal spekulere lidt over hensigtsmæssigheden i at gøre en institution, der ifølge sagens tekniske natur må være en monopolinstitution, til en privat vare. Mon ikke det ærede medlem ud fra sine egne forudsætninger må indføre adskillige korrektiver i det billede? Men iøvrigt vil jeg for mit vedkommende advare imod en sådan løsning. Jeg synes, det er lykkedes at opbygge dansk radio i samspil med det danske folk og dets kulturinteresser på en måde, som vi kan være tjent med. Jeg vil mene, at der også i henseende til fjernsynet skal bestå et stærkt, klart, kulturelt ansvar overfor dette høje ting.

Jeg vil meget advare imod reklame i fjernsynet, bl. a. ud fra eet synspunkt. Reklamen bevirker, at fjernsynet ikke bliver for alle i dette folk, men for de få, der kan betale; reklamen begrænser mulighederne til et fåtal. Fjernsynsreklamen er så uhyre kostbar pr. minut, at det kun er de store firmaer, der har råd til at reklamere her, og de små har ikke nogen som helst mulig-

[Undervisningsministeren.]

hed herfor. Et merkantilt fjernsyn kan muligvis støvsuge bladene for de største annoncer. Jeg ser ikke noget lykkeligt heri. Jeg kan uden snobberi sige, at jeg betragter pressen som et fundamentalt element i vort demokrati, og en afsvækkelse af denne presses virke kan betyde en afsvækkelse af vort demokrati. Jeg synes ikke, der er nogen som helst grund til at skabe økonomiske gnidningsflader mellem fjernsyn og presse.

Hermed tror jeg at have svaret på de væsentligste argumenter. Hvis jeg skulle have overset noget, beder jeg de ærede medlemmer tilgive mig det. Jeg kan altså stå bag det forslag, som jeg, i overensstemmelse med loven, har tilstillet finansudvalget til afgørelse, og det er min inderlige overbevisning, at det i den givne situation er det rigtige forslag.

Jeg vil gerne understrege det ærede medlem hr. Steens ord om ønskeligheden af en snarlig afgørelse. Hele licensapparatet i statsradiofonien gør det nødvendigt, at der træffes en snarlig beslutning.

Ordføreren for forespørgerne (Ole Bjørn Kraft): Jeg tror, denne debat nu har givet os det fond af oplysninger, som det er muligt at få under en offentlig behandling her i tinget, og jeg tror, det har været nyttigt, at denne forhandling har fundet sted. Men selv efter den højtærede undervisningsministers redegørelse, som har været meget fyldig, står dog en række spørgsmål tilbage, som trænger til nærmere overvejelse, prøvelse og drøftelse. Dette kan efter sagens natur ikke foregå i et offentligt møde her i tinget. Sådanne spørgsmål som, i hvilken rækkefølge bygningen af sendestationer skal foregå, investerings- og valutaproblemer, og i hvilket tempo og med hvilken hast fjernsynet i det hele taget skal udbygges, samt farvefjernsynets stilling og mere, synes jeg meget vel kunne trænge til en nøjere overvejelse, en nøjere forhandling. Man vil måske sige: ja, men det kan da foregå i finansudvalget, hvor selve bevillingsspørgsmålet om licensen ligger og skal blive liggende, og hvor afgørelsen også af dette spørgsmål naturligt kan træffes. Men hertil er at sige, at finansudvalgets medlemmer jo ikke er valgt særlig med dette spørgsmål for øje, og at det vil være rimeligt, at medlem-

mer med en særlig interesse for denne sag får lejlighed til en sådan drøftelse som den, jeg talte om. Derfor synes jeg, det rimeligste ville være, om denne nærmere drøftelse kunne finde sted i et særligt udvalg, nedsat derom.

Det er ikke på nogen måde min hensigt dermed at ville sinke sagens gang; jeg er enig i, at der så hurtigt som muligt bør træffes en afgørelse, men hensigten er gennem et sådant udvalg at sikre en forsvarlig behandling og et fast grundlag for den beslutning, som skal træffes. Jeg håber derfor, at den højtærede minister og tinget vil give tilslutning til følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen:

„Idet folketinget tager undervisningsministerens redegørelse til efterretning, beslutter tinget at nedsætte et udvalg med den opgave nærmere med ministeren at overveje planerne og fremgangsmåden ved fjernsynets udbygning til en egentlig fjernsynstjeneste og går derefter over til næste sag på dagsordenen.“

Formanden: Der er nu fremsat følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Folketingets næste møde afholdes i dag kl. 14 med følgende dagsorden:

1) *Afgørelse af formandens forslag om behandlingen af:*

Forslag til beslutning af folketinget om nedsættelse af et udvalg vedrørende tillægsbevillingsforslagets behandling og finansudvalgets arbejdsform. [Af Gustav Pedersen m. fl.].

2) *Fortsættelse af forespørgsel til undervisningsministeren af Erik Eriksen m. fl.*3) *Tredie behandling af:*

Forslag til lov om forlængelse af midlertidige ændringer i forbrugsafgiftslove.

4) *Tredie behandling af:*

Forslag til lov om forskellige forbrugsafgifter.

[Formanden.]

5) *Tredie behandling af:*

Forslag til lov om omsætningsafgift af forskellige varer.

6) *Tredie behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om lærlingeforholdet. [Af Ingmar Wagner m. fl.]

7) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af fabrikloven.

8) *Fortsættelse af første behandling af:*

Forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1954 til 31. marts 1955.

Mødet hævet kl. 12¹⁰.

40. møde.

Fredag den 11. december kl. 14.

Formanden: Medlem af folketinget fru Viola Nørløv har meddelt mig, at hun ønsker til socialministeren at stille følgende spørgsmål:

Mener socialministeren, at der er mulighed for gennem et ambulant socialt og lægeligt arbejde, eventuelt gennem en udvidelse af loven om husmoderafløsning, at hjælpe aldersrentemodtagere, så de får større chance for at blive i deres hjem?

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets forstkommende spørgetid.

Udenfor dagsordenen giver jeg ordet til den højtærede minister for handel, industri og søfart, for at hun kan fremsætte et tidligere anmeldt lovforslag.

Ministeren for handel, industri og søfart (Lis Groes): Hermed har jeg den ære for det høje folketing at fremsætte *forslag til*

lov om tilsyn med monopol og konkurrencebegrænsning.

Som det vil være de ærede medlemmer bekendt, blev prisaf taleloven af 14. november 1952 ved sit udløb den 15. november d. å. forlænget indtil udgangen af marts måned 1954. Tanken var, at der inden dette tidspunkt skulle søges gennemført et forslag til denne midlertidige lovs afløsning af en ny, permanent lov.

Baggrunden for det forslag, jeg hermed har den ære at fremsætte, vil være de ærede medlemmer bekendt fra tidligere drøftelser af prisaf taleloven. Jeg skal derfor indskrænke mig til nogle korte bemærkninger herom.

Lov om prisaf taler af 18. maj 1937 blev som bekendt sat ud af kraft ved prisloven af 30. maj 1940 med senere forlængelser, således at loven automatisk skal træde i kraft påny ved bortfaldet af den midlertidige prislovgivning, medmindre den afløses af en ny, permanent lov. Ved forlængelsen af prisloven den 31. marts 1949 påbegyndtes en afvikling af den midlertidige prislovgivning. Afviklingen blev videreført ved den gældende lov af 14. november 1952 og fandt her bl. a. udtryk i, at loven ændrede navn fra prislov til prisaf talelov. De sidste rester af den ekstraordinære prislovgivning, som det nu er tanken at afvikle fuldtud, findes bl. a. i lovens §§ 10 og 11. Ved prislovsdrøftelserne i efteråret 1952 gav den daværende handelsminister tilsagn om at fremsætte forslag til en trustlov ved begyndelsen af den ordinære rigsdagssamling 1953—54 med udgangspunkt i en betænkning fra trustkommissionen. Heraf vil man forstå, at også den tidligere regering var af den opfattelse, at bestemmelserne i prisaf taleloven af 1937 ikke findes tilstrækkelige efter de erfaringer, der nu foreligger. Trustkommissionen blev anmodet om snarest at fremkomme med et materiale, der kunne danne grundlag for udarbejdelsen af et lovforslag. Dette materiale foreligger nu i trustkommissionens betænkning af 14. juli d. å. om „Konkurrencebegrænsning og monopol“. Da betænkningen den 12. september d. å. forelå trykt, blev den sendt til udtalelse hos forbruger- og erhvervsorganisationer. Medlemmerne af dette høje ting har modtaget et eksemplar af betænkningen. De udtalelser, der er indkommet fra organisationerne, er optrykt som bilag til lov-